

A. 4773.

Illus
Kullane Pegel.

A. 4773.

A. 4773.

S I I U S

Kullane Pegel,

ehk

wäga ligutawa

nint

tullulikko = juttu

norele rahwale,

nisammute ja egga eälisse innimissele
oppetusseš nint kostotamišseš.

Ma: keelde wälja andja

Joh. Schwelle,

Koolmeister.

Tarto linnas.

Trükkitud S. Saakmanni kullo ja warraga.

Der Druck ist unter der Bedingung erlaubt,
daß die gesetzliche Anzahl Exemplare der Censur-
comität übergeben werde.

Dorpat, d. 9. Oct. 1847.

Censor S a h m e n.

Gegen den Druck dieser Schrift ist von Seiten
des Livländischen Evangelisch-lutherischen Consisto-
riums, nach vorläufiger Durchsicht, nichts einzu-
wenden. Riga Schloß, den 29. Septbr. 1847.

Vice-Präsident R. v. Klot.

Secr. Flieder.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

37079

S u h h a t a j a.

Lehte külq

Kui häste wannembid peap armastama.	1
Kui hä, nink armolinne Jummal om	3
Kolm tarka tohtret; kes na omma?	10
Parraus, üts hä nink kallis affi.	10
Kuitao hä tähhelepandminne om.	11
Kirjotust peap eggäüts moistma luggeda.	13
Warga üllespoominne.	15
Wannembide eest peap hoold kandma.	16
Kõrkus sadap kahjo.	19
Pats fastin.	22
Nalli.	24
Lobbiseminne kahjolif.	25
Tõtte kõnneleminne kaswolif.	29
Hoisa omma feel tütrif, (pois)	28
Süntsal ajal waifi ollemisse fittus.	27
Kaddeus tappap kaddedat.	31
Perramõtleminne, ettefaeminne, nink tarkus.	32
Wenne=ma Keiser Peter I.	34
Lähhembad ei pea häddan abbita jätma.	36
Moisto = salmid	40
Rige illusamb ehte	43
Pats omma essa=orja koolmeister	44
Jummalala pallumisse läbbi koolja ärrataminne	47
Minno essa palwuse, omma mo ümbre mäe	50
Minkga woidat, häga wai kirjaga?	51
Palle weel enne Jummalat	53
Ärraunnetetu tennoandminne	55
Mõtsinnimisse Jummalala palwe	56
Sinnisteggija om minno n. sinno Sinnisteggija	59

Illus

Kullane pegel,

ehf

wäega ligutawa nink tullulikko juttu
norele rahwale.

1.

Kui armsa hä wannemba ommawa
piddada.

Sai ütskörd södda saksamaal, sis olli selle
kunningale sääl paljo nikrute tarbis, et ta
omma wäe arwo, kummas täl jo mönнен
lahhingun paljo olli kadonu — jälle täü-
das. Sis sai muide noorde meeste seän,
ka Grünberg, ütte põllumehhe poig, ütten
nikrutis woetus, sai soldatis nink piddi en-
nast ni häste nink kõrra perant omman soldati-
tenistusfen, et keif üllemba temmaga wäega
rahhul ollima. Temma olli ennege weidi aiga
lihtsoldat, sis sai ta kapralis, nink tössi
wimate ikkes nimmi nimnest surembas, kunni
ta, kui södda otsan olli, Oberstis sai. Kui
nüüd rahhu olli tettü, nink se Oberster
Grünberg rahhulikkult, kus temma korter olli
wois ellada, sis möttel ta fige eddimält
omma esä eest hoold kanda, kes jo wäega

wanna olli tööd teggema. Temma wõt nüüd tedda ennese manno, last tedda puhtaste katta, and tälle hääd ruumilist tarre kus ta wois ellada, ja last täl, ütten ennesega lawwa man sūrwa, ka sis kui täl suurt suggu wöörid nink pälikit ennese man küllalisses olli. Se es olle saggede neil wöril mele perra. Ütskörd tommas ka üts noor obbesewäe pälik omma ninna se ülle kända, et ta lawwa man pididi söma, kus ka tallopoig ütten söi. Se Oberster märkis sedda, nink üttel: Minno ausa essand! kes minno issa pilkap, se pilkap minno. Sesinnane mees om se, kes minno Oberstis om: tennu. Neidesinnaste omme kässi pääl om temma minno kandnu, neidega om ta minno käest kinni hoitnu nink minno kikipailu saatnu, nink arwitanu, seni, kui ma essi käima naksi, temma om se, ke minno kōnnelema oppet, nink neide sinnaste omme kuiwi kässiga mulle paljo aiga mo üllespiddamist murretanu. Si iggawel es olles ma särratses mehhes woinu sada, kui ta minno mo latse põlwen es olles oppetanu luggema nink mulle ka omma kulluga, muide läbb: muid tarkusši nink tundmissi lastnu jaggada. Temmast opse ma kii rasseust kannatama, omme üllembide wašta sōnnawötlik, nink eggamehhe wašta hä nink töttelik omman süddamen ollema. Kui mulle sedda es olle

oppatu, sis olles ma, weel itles kui muute
soldati püssi piddanu kandma, nink suhlariga
ja kassfoga rahhule piddanu ollema.

Kit ne wööra kuliva sure immespannes
missega nisuggust lönnet päält nink kittiwa
mitte ütspäinise nisuggust aowo wäärt essa,
enge, ka nisammo aowo wäärt poiga, kes
omma essale lige temma ärratenimisse eest
hennast tennolik ülles näüt.

2.

Kui hä nink armolinne Summal om.

Anton olli omman latsepölmwen wäega alw
nink fergemeleline pois, kel wallatus nink
felmis-tükkid pään olliva, nink ütte werandit
tundike omme möttid förraperralikko asju
tähhele pannemissele es lasse. Temma töusis
hommungu ülles, löis omma prukoosti nink
föi sedda. Kui ta lawwa man isste, nink
temma emma omme kasssi kofko pand nink
ka omma perret nink tedda sedda mannis
teggema; nink enne sööki sedda wäikest pal-
wet luggi: Tennake issandat, sest
temma om helde, nink temma heldus
püssip iggawes. n. n. e. Sis es wötta
temma se man üttegi ossa, pand kül kasssi

fokko, ent temma silmad ninf mötted olliwa
 kausin. Anton sai kül surembas, ent mitte
 moistlikkumbas. Ni pea kui ta omma heä
 emma wallitsuse alt omma 25aasta mehhe
 põlwen olli päänu, and ta ennast winajo-
 misselle, mängmisselle, ninf muile ilmförrato
 ellowisidelle ärra, ninf sai se läbbi pea ni kurb-
 likku ninf halleda förra sisse, et täl ennamb
 muud nõu ülle es jä, kui piddi ennast rüg-
 gementi andma, kumb laiwaga ülle merre
 Amerika male piddi minnema. Kui laiw
 nüüd paar nädalit merd möda sinna pole,
 kohhe se rüggement piddi minnema — eddesi
 olli lännu, läts taiwas üllelige mustas.
 Range torm om tullemän, heikas se laiwa
 kaptin, ülles, fif Matrose! laske purjod
 mahha! Ne ronniwa nüüd ni kui kassi
 maasti möda ülles, ninf tommasiwa purjod
 fokko, ninf waiwalt kui se olli sündinu, sis
 tössi kange marro, ninf merri löi lainet, ni
 förgid kui firrikko:torne, ninf se laiw sai
 neist pea ülles pea alla sure wäega heidetus.
 Se kange merre mürrin, ninf se marro:tule
 undamine, ninf köikide tännitamine teggi,
 et Anton hirmo perrast kui pool kolu laiwan
 maan olli.

Wimate olli üts prauh! sis olli se laiw
 ütte kiwistikko wasta neist lainist lödu,
 ninf olli suurt mulku sanu, kinf läbbi wessi

unnikun siise tükke. Kit mes se laiwa pääl olli
 nink innimesse nimme kand olli teggew sedda
 mulku finni toppima, nink laiwast wet wälja
 pumpama, ent kiki waiw olli asjata, laiwa
 naäsi wajoma, nink kes se pääl olliwa otsewa
 henda pästa, ni häste kui na woisiwa. Sen
 häddan tömmas Anton laiwast ütte lawwa,
 wöt se ümbrest finni nink last ennast lainetel
 sinnä nink tänna merd möda ajada, ent
 sai wimate, kui ta eunamb kui tand aiga
 lainetega olli woitelnu, ni wässiwas, et ta,
 kui weidi weel olles olnu, se lawwa ommast
 käest wallale olles lastnu, kui tedda üts kange
 laine weere päle wälja es olles heitnu. Siin
 olli ta jöwweto maan, nink es olle nüüd
 muud temma man kui ta (pallasch) mööf
 nink muud tühja tähja wäikest asja, temma
 kamsoli taskun. Nüüd issosi temma, tössi
 ülles, nink läts tassa hilja peljaten, otsuma
 kas ta middage süwwa löwwas. Ent sääl
 es olle minkisuggust löida, ei ka üttege inni-
 messe jälge tutta. Middage muud es olle
 nätta kui maggusa armsa haisuga rohto, nink
 puid nink linde, kumbe täl woimata olli
 sada, et täl püssi es olle: Nüüd möttel
 temma esmalt tössitse melega Jummalä päle,
 nink ohkas ommast süddamest: Sinna hä
 Jummal! Sinna toidat päiwalikkult ni paljo
 tubhandit innimesse nink ellajid, ärra lasse

ommete minno waest innimest ka mitte nälga foolda! Sen häddan, pist ta kät omma westi tasku, löis sääl weel weidikesse zweebaffi, ent lea jo ka merre weest liggonu, ninf maotus olli sanu. Temma wöt tedda tas kust wälja, ninf söi sure himmoga ärra; sest nälg om tige parremb kok. D joudis päle, ninf temma piddi sömata ommin ligges din reiwini utte öne-pu sisse tükma ninf hommungut sääl ootma. Sis möttel temma henne man: Summal! märašt ütlemattad hääd teggit sa mulle mo emma-majan, ent minna ilmentenolik loom, es tunne sinno eäle sinno häteggemiste eest tennata. Sääl olli mul leiba wiljand süwwa, puhhast hammet, ninf särki ennese katta, ninf woisi eggal öddangul lämna woodihe maggama heita. Se teggi tedda wäega kurblikkus, ninf temma ik ni wäega wallusaste se pu sissen. Hommungul päiwa tössemisse ajal, läts ta näljast ninf murrest ärranörkunu merre weerde, sääl löis ta — kuitao ütlemata olli nüüd temma rööm! — utte lämna-ma konna, tedda saksakelel Schildkrötis nimmitetas. Ta heit tedda nüüd seddamaid sällile, et ta ärra es saas paggeda, tap tedda ärra se Pallassega, ninf söi sest utte ossa torelt ninf ilma solata. Se man olli nüüd nälg jälle hä kok; sest se maitsis tälle ni hä kui muido tige parremb

söömaig. Temma tennas Jummalat, nink
 üttel: kui, nink ütlemata armastad sinna
 meid waesid nõrku innimissi oh Jummal!
 et sa meile ni mitmasuggast tarwilikko asju
 meije üllespiddamisses ollet lonu, sest se kog-
 gona mailm om täis sinno armo nink hel-
 dust! Kui ta omma isso olli waikistanu se
 konna lihaga, naksi temma mötlema, kuis
 ta hennele tuld wois sada, kent man ta
 ennast lämmitas, nink ta omma sööki wois
 walmistada. Sis algato temma meelde
 tulli-raud, kumba temma ennesega iks ütten
 olli kandnu, temma haard taslu fise nink —
 kittus, tenn oolgo taiwatse essale, — temma
 löis sedda märki, kiwi nink weidikesse pessu,
 ent kea läbbi liggeda kõlwatumas olli sanu.
 Temma ots seddamaid ütte laiija kiwi, kohhe
 päiw õige kangede päle paist, pand se pessu
 se päle nink kuiwat sedda. Nüüd pand temma
 kiwe kokko, nink neide keskele kuiwa kullo
 nink pu-ossakessi, naksi tuld pessu külge ülles
 löma: tik, ni olli tulli käen nink pes suitsas;
 wärristan pand ta sedda kullu jisse, nink
 naksi, ni kui ta jõus se päle puhkuma: se
 naksi suitsma, ikkes kangebast suitsma, nink
 and wimate wälli-tuld, kumba temma puije
 päle pandmisse läbbi üllespiddas. Oh se
 olli nüüd üts rööm. Temma satte põlwi
 päle mahha, tõst omme kässi taiwa pole nink

heikas: Kiki innimeste essa, kui hä ollet sinna! ütte säratse tühja kiwi, pessõ nin' mürgi sisse, mes ma muido minkisge es peä — ollet sinna ni suurt joutu pandnu, et sega tuld, oh sedda kallist tuld, sega woip sada, mes meile ni tarwilik om. Nüüd wõt ta omme reiwid, kuiwad neid se tulle man, wõt ütte tükki sest Sildkröti lihhas, pand warda otsa, nin' küdsi ennele sest süwwa. Nüüd maitõ se tälle weel parremb, temmä lahhits ennege wäega, et täl se manno sola es olle. Woip olla, möttel temma, ehk löw wat sa sedda ka. Temma läts merre weerde löndma, nin' löis ka töttest, et kiwwe wahhel, kumma perwe pääl ollwa sola olli, kumba wessi wälja olli merrest ajanu. Temma korjas sedda säält, nin' solas se Sildkröti lihha sisse. Nink kui se tälle wäega hä maitõs, möttel ta eggakörd: Kuis hä om Jummal, ka merre wee sisse pannep temma mes meie üllespidamisõses waja.

Seniajani olli temma wihma-wet jonu, kumb wihma saddo perra, sinnä nin' tänna maddalide paiku päle olli jänu. Se kuiwi ärra, nin' temma nalkas murretama nin' pelgama, et ta jogi janno fätte saas koolma, käüs kurblikkult ümbrekaot, ots wot nin' es löwwa sedda. Wimate tuus temma, et temma jallad alt likkes saiwa. Sis möttel

temma: se rōskus pēap emmete lättest tul-
 lena. Temma lätš eddest, nink tulli ütte
 mäe manno, kelle alt ütš selge lätte wälja
 joost. Sääł olles woinu nüüd temma rōmu
 päält nätta. Temma wōt se siffest ahneste
 ruhmituga wet, nink jōi sedda, nink üttel:
 Rittuš, nink tenno olgo sulle tige armoli-
 kumb Jummal! kea sa sedda lättest lonu,
 nink sega minno ello ollet pāstnu. Ni saat
 ta sääł mõndu nāddalit möda, hois omma
 tuld ärrakistomast, kistut omma janno sen
 lätten, nink waikist omma issō Sildkrōtega,
 kumbe ta weel mõnne sääł löis. Ütskōrd
 olli ta ümbrelaut sedda Saart möda kōndnu
 ajawites, nink omme murrelikke mõttide
 lahbutamisses, tulli temma ütte kõrge mäe
 manno, lätš selle otsa ülles, nink kai tigele
 pole hennese ümbre nink — Jummal —
 mes se om? Innimeffi näe minna! 4, 5,
 6, 8, Siropa ma innimeffi, näe minna.
 Temma karras kõrgehe surest rōömust, joost
 mäest alla neile wašta, satte neide kaala
 ümbre, nink ik nink pallel, et na tedda ütten
 wōtma peäs. Na teggiwa sedda hämelega,
 nink weiwa tedda laiwa manno, kost na
 wälja olliwa astnu, nink kumb se sare manno
 weeren ankrehe olli jäetu. Siin satte temma
 põlwile mahha nink pididi palwusi: Minna
 tänna sinno, oh armoline hallestaja Jum-

mal! et sa minno taas innimeste manno ollet saatnu', kumbe seltsin iks paljo hääd löidas.

Temma saie omma essa-male taggast, nink olli allati tähhelepandlik tik hääd, mes Jummal innimestele eggal silmapilgul teeb.

3.

Kolm tarka tohtret.

Kui üts kuulus tohtre omma surma woode pääl maan olli ja ärranakse koolma, nink temma söbrad temma ümbre saisiwa, nink temma surma perrast henda kurbastiwa, siis üttel temma neile: Ärke kurbastake henda, teile jäwa weel kolm moistlikku nink tarka tohtret perra. Kui neil ümbresaisjil nüüd suur himmo olli neid teda sada kes na säratse ollesse, palsiwa nemma tält, et ta neid tohtrit neile nimmetas, siis koste temma neile: Wessi, liikuminne, nink hä ello kōrd. Se päle idmmas temma paar kord, nink heit henge.

4.

Parraus, üts hä nink kallis asfi.

Üts Persia-ma Kunningas saat Proweti

Mahomedi manno, ütte moislifko nink tarla tohtret, et rahwas, kui tarbis olles temma rohhitsemist, wois pruuki. Kui se tohtre mõnda ajastaiga jo Arabia-maal olli olnu, nink se aja sissen kellege tedda es olle waja olnu, siis läts temma üttel päiwal Mahomedi manno, kaibas nink kulut temmale, et ta ni mõnni ajastaig sääl jo ellanu, nink üttestke innimessest weel ei olle prufitus sanu; se perrast üttel temma, om minno sija sadetu, et minno peas tarwitadama. Se päle koste se Prowet temmale: Siin maal ellawa innimesse nida: Nemma ei sö kunnage, enne kui na issotse omma, nink jätwa sömist mahha, enne kui neide isso om lännu. Se ep se om — koste tälle se tohtre; — se om se assi mes innimesse terwisse man hoijap! Ent siis ei olle minno siin tarwis, heitis henda se päle omma palge päle maa päle, and male suud, nink pallel lubba ommale male tagast reisi kust ta olli tulnu, nink reisis jälle ommale male taggast.

5.

**Kuitao wäega hä, tähhele pand-
minne om.**

Karel kaibas ütškörd ommale koolmeistrele, et täl wäega rasse olles moista nink melen

pidada neid asju, kumbest tälle kõnneldus, nink oppi ülles antus saas, nink, et ta seper: rast pelgas, et ta rummalas saas jäma. Ärra murreta, koste koolmeister temmale. Panne ennege häste tähhele kui ma sinno oppeta, nink kui johhup, et sa arwu ei olle sanu sīs küsī minnult, et ma sedda sulle woi ärraselletada, et sinnust tark nink moist: lik mees wois sada: sest ütš lats kes küssip kui ta arwo ei olle sanu om jo wäikessen tark nink holelik, nink temmast saap ka sur: ren tark nink holik innimenne; enge särane lats, keä ei küssi kui ta arwo ei olle sanu, om rummal nink laiff, nink saap ka rummal nink laiff wannan eän ollema. Mötte kif perra mes sa loet, nink ärra minne sest tül: list, kummast sa arwu ei olle sanu, enne möda, funni ta sul selge om, sīs saat sa, pea sedda hääd tutta sama mis se perra tullep. Karel teggi kif ni, nink näggi, et ta päiw päiwalt targembaš sai. Wimate jät ta kifi omma kaas koli sõpru, kumbe koolmeister enne olli fitnu, (kumma siski holetu olliwa) — kaugele perra.

6.

Kuitao wäega kahjoliik om, kui kirjotust selgest luggemagi ei olle oppitu.

Üttel waesel päiwite töteggial olli welli kea wõrale male olli reisnu, nink es olles kumb kumbage ennamb 20 ajastaiga nännu, nink seperrast, et ta hennesest middage kuulda es lasse, armati tedda kolu ollewat. Ütsford kui se waine päiwilinne linan tööl olli, tulli tälle üts kirri. Kui se waine mees nüüd essi ni trükkitud kui kirjotetud es moista luggeda, siis läts ta selle kirjaga omma perremehhe manno, nink pallel, et se tälle sedda kirja ette loes. Kui se perremees nüüd sedda kirja waiiklikult silmiga üllekaemissega olli luggenu, üttel ta selle päiwilissele: kule! sin kirjan saisap kirjotetu: Et sinno welli kolu om, nink sulle 50 Taaldris perra om jätnu: ent sinna peat essi seddamaid minnema, nink sedda rahha säält ärrawõtma. Ent perremees! üttel tälle se päiwilinne, kos se rahha siis nüüd om? Amsterdami linan, üttel perremees — kumb süst rohkeimb sadda pennikoormat kaugele om — sääle om sinno rahha. Wai ni! üttel se päle päiwilinne, sadda pennikoormat sinna, sadda pennikoormat taggasi, se om jo katsisadda pennikoormat

sis saap se käif, nink wiwitus sel lähüdel
 ollewal pöimo ajal pea ennamb masma, kui
 se rahha om, mes ma säält pea perrima.
 „Rule! üttele tälle se päle perremees: Kas
 se nõuw sinuo melest hä es olles, kui sa se
 kirja, nink sinno rahha perrändamisse öigust
 mulle 30 Taaldri eest ärra müüt; sis woit
 sinna sija jada, nink omma wilja poima,
 nink kokko panda, minna tahha kaeda mes
 lahjo mulle sest reisist om. Ent sinna ei
 peä sest kellege middage üttelema. Kas sa
 sedda tahhat? Wäega hämelega, koste päi-
 wilinne, ma olle sega wäega rahhul. Se
 päle töi perremees rahha nink luggi tälle
 neid 30 Taaldrid kätte. Se ülle tennas
 tedda se waine päiwilinne wäega, wöt neid
 30 Taaldrid nink läts römuga koddoo. Ent
 paljo ajastade taggast, kui se perremees, kea
 se wahhe sissen ilmförrato nink prassiwa,
 ja liiderlikko ello alla henda olli andnu,
 waises sanu, nink koolma piddi, sis tunnist
 temma sure kurbuffega, ja hirmoga omma
 furma wote pääl, kuis hirmsaste ta sedda
 waist päiwilist olli petnu, minck ülle täl ni
 pea kui ta hing ihhost lahkus, Jummalä kohto
 järje een suur nink rasse arwoandminne tul-
 les. Sest se kirja sissen olli saisnu: Se
 kes sedda kirja selle mehhele, kelle käen se
 rahha om, Amsterdami linnan ette näitap,

selle peäp 2000 Taaldris kätte loetus sama. Sedda hulka rahha olli se perremees säält sanu, ent, olli kii praššimisse wišil ärra pillanu.

7.

Penikestest nörifest woip suur ninč jämme kabbel kerudettus sada, ninč sallajan wäikeste asjade wõtmisses tullep wimate ka suurte asjade warrastaminne.

Ütskörd olli üts warras kumb ülles piddi poodus sama. Rui ta jo lulle al olli, näggi ta omma emma, keä halledaste ik. Sis üttel temma timmufale: lubba mul enne mo surma weel üts sönnakenne omma emmaga kōnnelda: ninč se timmuf lubbas täl sedda. Sis läts ta omma emma mannu, ninč teggi sedda ötse kui tahhas ta tälle weel middage kōrwa sisse üttelda, ninč purri kōrwaste temma kōrwa, ni et se wanna naine kige hälega tänni naksii. Sis ütliwa kii rahwas kes sedda näiwa: No se wöip kül üts öige Errits olla, et ta enne omma surma weel ommale emmale hammastega, kui koer ajap kōrwä külge. Ent se warras koste: Arma innimešsed, ärge immetellege se älle! ent teedge, et se, minno emma, minno häbbil ninč

furmal süüd om. Olles mo emma minno, wäikun eggäütte wäikesse asja eest, mes ta wörast mo käen näggi, karristanu, nink mulle kangelst päle käinu, et ma tälle eggäütte asja perrijät ülles olles piddanu tunnistama, nink minno kät pitti wötnu, nink warrastud asja perrija manno fige selle asjaga winu, nink jääl minno karristanu, sis ei olles minno wargusse himmu minno eäga sanu kaswa, nink ma ei prukis ka süin fige rahwa een kui warras üllespodus sada nink koolda. Eggälüttel warrastud asjal om sallajan keel kellega ta warrast, kumb tedda warrastanu, ülles-tunnistap, uske minno se om wist ni tössi.

8.

Kui wäega armas se Jummalala melest om, keä jo essi üts selge arm om, — kui latse omme wannembid armastawa.

Ütskörd söitis Rootsimaa kuningas Rus-taw se kolmas 1762 ütsinda ilma teendrideta ratsal patserima. Temma tulli ütte kaimo manno, — kus üts noor, ent waest modu reiwidega kattetu tüdrukofenne wet ammut — nink pallel tält ennele jooki. Se tüdrufokenne seddamaid ilma wiwimatta, künit temmale pangiga wee kätte, ent üttel: Ar-molik suur härra joge nüüd öige rutto:

minno emma pruukip minno, nink ma ei sa
 se pangi täwwe weega muidogi ni rutto
 temma mannu taggasi, ni kui ma peas. Kun-
 ningale olli selle tüdrukofesse rut wäga mele
 perra, nink essierralinne kuulda, nink küsse
 tält, kes temma emma olles. Oh minno
 emma, koste se tüdruk, minno emma om
 üts waine pöddelik naine, kellel se foggona
 mailma pääl üttese töist awwitajat nink
 murretsejat ei olle, kui ütfinda minna. Se
 Kunningas wastas: ma pea tedda nätta sama;
 kus ta ellap? wi minno temma mannu.
 Se tüdruk teggi sedda, nink wei tedda ütte
 weikeiste urtsikuhe, kumb säält kangel es olle.
 Ent märane hallelit nink essierralik nägge-
 minne olli se nüüd sel kuningale, kui temma
 se urtsiko sisse olli astnu; ei minnisuggust
 kui se lige kibbedamb waius wallits sääl,
 nink ütten nulgan paljide Olgi pääl olli üts
 wanna häddapolit naine, ärralöpnü nink kui-
 jonu, kui surma warri maan, kumba se
 19mne ajastane tüdruk seniajani tallitanu;
 nink sure waiwaga omma kae-tö läbbi olli
 toitnu. Kunningas wöis nüüd säratse näg-
 gemisse man waiwalt henda ifko teelda, nink
 üttel selle naisele: armas wanna emmafenne,
 mul om teist wäega halle! Oh, armolit suur
 härva, koste tälle se naine se päle, ma olles
 weel ennamb kahhitemisse wääd, kui Jum-

mal mulle mitte seddasianast hääd last es olles andnu, keä henda kohhalt minno eest tigin ohwerdap, nink mul mo kannatust nink hädda omma armo läbbi landa arowitap. Temma om mo ainus tuggi nink rööm, muido olles ma jo ammofi omma häddan hukka piddanu sama. Jummal tassogo taiwan tälle kii sedda hääd! Sesamma hä nink kittuwäärt tüttar sais kohhalt häbbelik, nink eesit emma, nink es tahha ennast ennamb kitwat kuulda, nink tunnist, et kii se hä, nink arm; surest weel middage ei olles olnu se waasta kui temma öige latselik wölg nink kohhus olles piddanu ollema. Kuis wäega armas nink liigutaw se kii selle kunninga süddamele om olnu, woip eggäüts ärraarwata; ent sest es olle kü. Temma wöt sest tunnist hennele nöwwus ette, emma nink tütre eest murretseda, nink täüt sedda ka tigen wäega ausaste, selle latselikko armu tassomisses, nink and selle tüdrukokessel jo sääl samman kottikokesse täis kuld rahha, nink se tüdrukolenne tennas tedda nink and sedda rahha ommale emmale.

9.

Kõrkus sadap suurt kahjo.

Saksamaal elle üts hä, nink ausa põllu-
mees, nimmega Teobald, sel olliwa kolm poiga
nink selle keskmätse poja nimmi olli Briiz.
Sesamma Briiz sai ütte nekrutivõtmissen ka
soldati woetus. Et temma Koolmeister tedda
häste luggema, kirjotama, nink rehkendama
olli oppetanu, nink temma omman soldati
põlwen hä nink ussutaw olli, teggiwa tedda
temma üllemba ajastajaga junkrus, nink
päle se, paari ajastaja perrast, jubba pälikus.
Sõdda sai, nink temma läts ütten sõtta.
Siin näüt ta henda eggalajal wäega ussin
nink süddi, nink es taggane nink pand
wainlassele wasta wiimseni mehheni. Se-
perrast peeti temmast wäega luggu, nink tõs-
teti tedda Oberstis. Temma nimme loeti
saggede zeitunin, nink ni saggede, kui temma
sündimisse kottusse oppetaja temmast luggi,
süs last ta temma wellju ennese manno kutsu,
nink kõnneli ka neile temma süddiwussest nink
auwo wäärt taplemisest sõan. Nink nemma
rõmustiwa hende wäega se ülle, et neil ni
ausat welle om, kõnneliwa temmast kigin
wõras piddoden, nink es rõmusta endid mu-
minke päle ni, kui se armsa silmapilgu päle,
kui nemma tedda jälle saas näggema nink

armun ümbre wõtma. Ent fige hä wišide man, olli Oberstil Teobaldil ommete halw wigga; temma olli förf. Temma arwas, et ilman ütšife ni tarf ninf süddi ei olles kui temma. Temma es könnele muust kui ommist teggudest, taht egga förd surembat auro hennele kui tälle sada sündi. Ütsförd tulli temma omma rüggementiga, ninf jäi kats pennikoormat ammast sündimisse paigast korteri. Walwalt ollima temma welle sönnumid fest sanu, siš josiwa nemma sinnä, ninf lösiwa tedda parrajalt soldatide oppamissen.

Welli! kas sinna se ollet? naksi wanz nemb welli temmaga könnelema oh, kui kawwa olle ma jo armastedu welli sinno perra waidlenu! Jummal olgo kittetu, et ma sinno jälle näe! ninf taht tedda surest armust rönu perrast ümbre wõtta, ninf suud tälle anda. Ent temma kui suur Oberst, arwas henda se läbbi wäega teotedu ollewat, et innimenne, kes muido ausa ninf moistlik, ent fulge kübara pääl es olle, tedda ommas welles nimmit; karras wihhan temma eest kawwembale ninf üttel: Mees, kas sa hull ollet? et sa minno, ommas welles ütlet? Ninf kui tälle noremõ welli koste: Wrig kas sa siš minno sukfuge ei tunne? Kas sa ei mälleta kui meije ütstõisega palli löime, ninf hobbestega õitšia kawweme? siš sai ta nüüd õigede täis tullist

wihha, nink ähward neid wahhi alla laske
wija, kui na mitte seddamaid ärra ei lääs.
Nüüd lätsiwa temma welle temma mant
ärra nink ifkiwa murre perrast, et neid Brig
ennamb ommes wellis es tahha piddada.
nink kil soldati, keä sedda näiwa, nürriwiwa
se ülle, nink ütliwa ütstöisele kõrwa siise:
Kas se ütš narr innime ei olle, keä ommist
wellist häbbenep; sedda peäs ta jo ennambast
sures auwus piddama, et ta henda allambast
suggust ni sures om teninu. Et ta nüüd muid
nida kui temma omme wellju põlg, siis es
armasta tedda ütšige, nink eggalits sowis, et
ta rüggementist peäs minnema sadetus sama;
mes ka wimate ni sündi. Ütškörd olli ta
kästu 200 soldatidega ütte suurt woori wilja,
kumb wäele perra piddi widus sama, tee pääl
kaiusa. Ent Kroati:ma rahwast tulli ütš
hulk mötsast wälja, kust neil se woriga olli
möda minnä, nink ne tappiwa neist soldatidest
püßsidega kolus, nink mes neist weel ülle
olliwa jänu, neid aiwa ne rööwli pakko, nink
wöttiwa se wiljawoori temma (Teobaldi)
käest ärra. Se ülle sai Kindral wihhathes
nink lasti, et ütške temmast hääd es künnele;
rüggementi päält wallale, nink et söa:aig
möda olli, es olle üttegi rüggementi wastsid
üllembid waja, kos keäge oliwa sääl na
teensiwa. Ent waesel Teobaldil tulli pudus

fätte, nink olles piddanu nälga koolma, kui ta omma külla, kus ta olli sündinu, taggast es olles lännu, nink omma welledelt andis es olles pallelnu. Temma welle oliwa ommeti weel ni Summala päle mötlejad mehhed, nink anniwä tälle egga asjasta ütte ossa fest, mes neide warrandus aastal sisse töi, temma üllespiddamisses. Nink nida saap paljode muide förkide man se wanna sönnä täüdetus, kumb ütley: Kork meel käip enne saddamist, häbbi käip täl kontsen wist.

10.

Sunnimesse arm ehk lats fastin.

Sumwel 1784 ajastajal söit ütte rikka rentnikko sullane tühja wanfrija Parisi linnast koddo taggasi. Kui ta linawärrajast wälja taht söita tulli, nink pallel tedda üts förraperralisin reiwini mees, et ta temma käest, ütte fastifest ommale essandale wöttas wija, (selle, et muidoki tühjalt lääs,) ennege selle pohja pääl, et ta kohhalt pikkamisse söidas, selle et sääl kaupä sissen olles mes pea katski läwa. Se sullane wöt sedda ütten, nink and, kui ta koddo olli sanu, sedda fastifest ommale essandale. Se rentnik olli nüüd wäega himmelik teedma mis se fasti sissen olles, teggi sedda fastifest wiwimata wallale. Ent kui heiti

temma ärra, kui temma se sissen ütte maggajat last näggi! — „Noh, ma peä kül wöerid ilma abbiellota saduid latsi toitma? Ei! Martin, kandke sedda jälle sinnä, kusti se teile anti, minna ei wötta tedda mitte;“ pälegi nürriši temma, et Martin se kastifesse perrast pikkamissi olli sbitnu. — „Mes sääl siis tetta“ — üttel Martin — sis peä minna tedda wasta wötma; se wagga lomakenne peap ommeteki hoijetus sama; kes tijap mes sest poisikessest sada woip! Nink kui ma temma kaswatas misse eest ka middagi ei sa, egga sest ka wigga ei olle! Kui ma omma 4 last toida, siis woip se wijes neide kõrwal ka toidetu olla.“ — Neide sönuga kand ta tedda römuga omma naise kätte, nink kästäl se latse eest hoold kanda nink tedda hoita kui omma last. Se päle koste temmale se naine: Di, siis sinna ollet mul wäega illus kiffas; nink kannat wörit munne mulle peffa sisse! ma tahha tedda kül hoita, ent mes ma siis te, kui ma toidoga läbbi ei tulle? — Kül Zummal saap arwitama, koste se mees — ma pea eddespiddi ennamb tööd teggema, lasse nüüd kif ni olla, kül me läbbi same; lats nüüd mees omma tö manno. Kui ta töölt öddango koddu tulli, nink puid pudu suppi keeta, tulli temma möttehe, sedda kastifest puije tarbis ärralahku, wöttis se päle ne padja nink reiwa se sissesest

wälja, nint wiffas pörmatu päle mahha. —
 Peä, naine, sääl tillisi middage kui rahha!
 Nemma otsewa, nint löisima kirja 50 Tuf-
 katiga. Se kirja sissen olli selle rentnikkule
 egga ajasta ni paljo lubbato sata. Kui se
 rentnik sedda ni kuuld ollewat, nölis ta sedda,
 rahha nint last ommalt sullaselt taggasi, ent
 se sullane sai ehk kelt nöu küffima, läts
 nint and sedda asja kohtule selletamisses,
 kumb selle rentnikku affemele, temma sullast
 selle latse ussutawwas kassu-essas moist, nint
 se latse jäeti sullase kätte, nint temma wan-
 namba sadima egga aastal selle sullaselle,
 seni kui se latse surembas sai, 50 Tufkatit.

Maali.

Maal mönnen kottusen om se wiis, et sedda
 ilmsüntsas arwatas, kui pruut pulma päiwal
 figest mes ette kannetas paljo sööp nint joop.
 Ütte tallo pulma ajal plüüs üts pruut henda
 wäega seddawisi hoita, nint figest mes ette
 panti wöt temma ennegi ütse suutawwe, ni
 häste sögist kui jogist. Ent kui nüüd öddan-
 gosööf lawwa pääl olli nint temma kangelst
 juwma tahtis, ent arwalikkult juwma häbbesi;
 sis pand temma sedda kottost häste tähhele
 kos se Olle-kann lawwa pääl sais, ta teggi
 sedda kül ütse kui koggematta, ent kistut kül

melega sesammagi ütte küündle ärra mes
lawwa pääl palli, nink jõi seni kui tuld todi
paar hääd söömu kanni sissest öllut. Ent
kes jöwwap prudi ehmatamist lönnelda mes
täl olli, kui tulli olli todud, nink se tühhi
ölle-kann kess wöi-pima annumat lawwa
pääl sais.

11.

Kui hä se om kui sedda kii mes
nättas nink kuultas, suust wälja
ei lobbista.

Romarahwa üllembil nink kohtowan-
nambil olli wiis, säetul ajal — kigesugguste
suurte asjade nink nõu piddamiste perrast
— kokkotullemist piddada; nink kui sääl
minkisuggust nõu peti, mes rahwas es peä
teedma; sis olli neide kiki kohhus sedda sal-
laja piddada. — Mönnikord wöttiwa Effad ka
omme poige sinnä ütten, et na jo norest põl-
west Effa-maa tullolikke säadmistega tutwas
saas, neid armastama oppis, nink sedda
suremba holega kigen asjun kölblikkus nink
targus mehhiis wois sada. Ni käwwe sag-
gede sinnä ütö noor inniminne, nimmega
Papirius, omma effaga. Kui ta nüüd
ütökörd selle kokkotullemisse päält koddo tulli,

nõus ta emma, et tälle kõnneles, mes nõu
 sääl olles peetus sanu? „Armas emma,“
 koste poig tälle; „ma kõnneles hämelega kii
 teile, ent mul om se kangeste ärrakeeltus
 sanu.“ Se emma es tahha sest wabbanda:
 missest hoida; enge ähward tedda karris-
 tamissaga, sedda tälle ütlemä sata. Kui se
 noor inniminne säratsen kõrran ennamb midä
 dagi es tija mis ta pididi teggema, tulli
 tälle wimate meelde tedda ütte wõisi läbbi
 waikistada, nink koste tälle: mes sääl surest
 olli: „Peeti nõu; kas üttele mehhele ütte
 naise affemel kats nait es wõis olla.“ Wai-
 walt, kui se pois sedda sai kõnnelnu; joost
 se röbba naisterahwas, kui nõrga mele pääl
 ümbrekaut, kifi omme tutwide naitse mannu
 nink tulut ka neile sedda fallaust. Ne sai-
 wa nisamma kihhewalla aetus, et sel wiisil
 wabhest omma mehhe wastse naise kanga
 puhastajas peässe jäma; nink josiwa töisel
 päiwäl kii kohto kotta kofko nink töstiwa
 sääl suurt kiffa ja kerra, nink tännitiwa
 neide kohtosakste kõrwad ni täüs, et ne wi-
 mate neid naiti hullu mele pääl arwitiwa
 ollewat. Siis aste noor mees birmoga neide
 kohtowannambide ette, nink üttele: minna
 tunnista sedda p'htast süddamest, minna
 olle sedda, mink ülle ne naise kaibawa, om-
 male emmale ettewõlsnu, selle, et ma temma

wastseteedmisse himmu meije eilatse nõu pid-
damisest, mu wisiga es tija waikistada. Ne
kohto wannamba nürrišwa, nint noomšwa
tedda se ülle, et ta ommale emmale temma
šädušselikku aowo olli feelnu, nint omma
wölsiga tedda olli teotanu; ent temma tar-
kusse, nint ussutawusse perrast sallausfen, jäi
ta neile wäga armsas, nint kelwa ärra,
eddespiddi noori poisilešši kohtu kofko tulle-
miste üttenwötta, ent sel norel Papiariusel
jäeti se aow, et wois ommal norel põlwel
feelomatta sinnä käwwa; nint anti tälle ka
temma mälletusses eššierralik nimmi, kumb
temma perran tullejide päle, temma ussutawusse
perrast wois jäda. Tõine tük selle sarnane.

12.

Üts lats (rahwas kõnnelewa, et se tättar
lats om olnu) olli üttel päiwal ütte wõras
piddo pääl, kus mõnne sugutsist asjust kõn-
neldi. Kui ta säält koddo olli tulnu, küsewa
tält temma šõffare: Kuis täl säält olles olnu
kas kif häste, nint kes ne wõra säält olles
olnu? Säält olli, koste temma, paljo ausat
rahwast, kumbe ma kif ei woi nimmitada.
Päle se sai tält ka küšitus, kas ta kiti pidde-
listega säält ka olles kõnnelnu? Se es olles
mulle mitte paššinu ei ka šüntsa olnu; kostnu

temma; minnoga es kõnnele teake; nint se
 affemel olli piddo rahwal küllalt hennestegi
 wahhel kõnnelda. Sis kõnnele meile ommete
 weidike, mes ja sääl kullit, ütliwa tälle töise
 latse jälle; kif se mes ma sääl olle kuulnu
 nint nännu, ei lä mulle nint teile kõrda, koste
 temma neile; seperrast om parremb, kui ma
 wait olle. Kes wäikun usfutaw, om ka
 wannan usfutaw.

13.

Märane hirmus luggu se päle tul-
 lep, kui inniminne kif kõnnelep
 mes ta es peäs kõnnelema.

Üts noor tüdruk olli, ma ei tija kuis ta
 sedda alwa wiisi ennele manno olli opnu,
 et ta minnisuggust omman teedmissen es woi
 piddada. Kui ta middage kuuld, sis es woi
 ta enne rahhule olla kui ta kif ommile söbrule
 nint tutwile olli ärra kõnnelnu — eslike
 sedda fallauft mes temma ommas kaawus
 olli es peä ta ütfinda henne teedmissen. Ent
 kige kurjemb olli, et ta ka kif kurja, mes ta
 kuuld, selle, kellega ta kokko johtu, ärrakõnneli
 ilma perra mötlematta, et se mõnnele mur-
 ret nint kahjo päle tõmbas. Se noor sorrik
 sai se läbbi lühhikesse aja sissen rahwale sures

hädas, sest kohhe ta läts, sinnä külw ta omma sorrinisse läbbi pahhandust ja suurt tülli. Wimate es tahha keäle temmaga ennamb teggemist tetta, ei ka ütten ellada, nink kohhe ta läts, sääl panti us temma eenfinni; essike ütse pois es julgu tedda ennele naises wotta, nink käänti tälle wimate nimmi: neitsi nifnak.

14.

**Märast suurt kaswo se sadap, kui
inniminne töttet kõnnelep.**

Üts kunninga poig läts ütseförd wangi kotta wange kaema, keä sääl omma kurja-tö pererast kängin ahhilin finni olliwa. Täl olli nõu neist, kui mitte ennamb, sis ütte wallale laste. Ent, et ta teda piddi sama kes neide seän ausamb, nink wallale lastnusse wäärt olles, sis küsse temma neist eggalt üttelt, mes sü perrast keäki sääl olles. Sis tössi ütse suur ikminne nink kaibleminne. Eggalüts üttel hennast öige, nink ilmsüda kurje innimeste kawwalide keelde perrast wangi pantu ollewat. Wimate tulli se kunninga poig ka ütte nore innimisse mannu, kel kakkenu reiwa säljan olliwa, nink küsse ka tält: Mes sinna sis ollet kurja tennu, et sinno sija om todud?

Se koste: Armolik Prinz? minna olle ütš kurri jummalawallato inniminne. Minna ei olle mitte omma essa sönna kuulnu, olle temma mant ärrapaggenu, olle kurjal wisil ellanu, warrastanu nink rahwast petnu. Mul läöp paar tundi, kui ma fik omma kelmi tükid teile ärrakõnnele mes ma omma ello eäl olle tennu. Hämelega tahha ma omma nuhtlust kanda, sest ma tija, et ma sedda olle ärrateninu. Se päle narat Runninga poig, nink üttel: Kuidas sīs särane hirmus kurjateggija neide hä nink waku innimeste sekka om sanu? silma pill wõtke temma kätte nink jalgu ümbrelt rawwad ärra, nink ajage tedda siist minnema, et ta neile hüwwile innimestele ka, omme ülleannetu teggusid es saas oppetama. Temma lasti seddamaid rawwust wallale, nink läts wangi koast wälja omme wannembide mannu, nink om ka wistist hennast parrandanu. Seperrast: eäle ei sünni häbbeneda omma süda nink esitust üllestunnistada, — ötse kui täämbane ilm sedda ennege sundmisse läbbi om harrinu teggema — sest ilma sundmisseta omma sü üllestunnistaminne, annap nätta, et sa täämba targemb ollet, kui sa eila ollit. Esiminne om innimesselik (wiis), ent esitusse sisse jäminne om kurratilik (wiis). Sest kurrat om kurjateggija nink röwel

weel täämbatse päiwani jänu. Jani aw.
8. 44 w.

15.

Märane kahjolit assi kaddeus om.

Üttel talloperrenaisel olli tuggew wastne maja, nink ellajid ja häid põllu nink haina maid, ni kui muilge küllan; ent siski olli temma muide wasta wäga kadde, nink es woi nätta, kui muide kassi häste käis. So, dangu kui karri koddoo tulli sais temma omma läwwe pääl, nink pahhand henda, kui ta ütte hääd pima-lehma möda näggi minnewat kumb temma naabre perralt olli. Kui ta hääd wilja ehk linna nurme pääl näggi kumb temma perralt es olle; sis üttel temma: Minna ei moista kuis mu rahwas sedda teewa. Meile önnistup nink lähhab kif kõrda, nink mul ei tahha minkisuggust eddest minnä. Tälle es olle ommast kaddeusfest ütteke kaswu, enge olli ennele sega sures kahjos. Sest et ennast ikkes pahhand nink muidega allati tüllits, olli temma allati többine. Kui küllawannamba naine, ütte omma suggulasse käest, kes wöran kottusen elli nink sinnä ärra olli koolnu — sadda Taaldris olli perrinu, sis wihhast temma henda se ülle, nink koli sappitöbbe kätte

omman 38 aasta wannaußen. Gesinnane kadde naisterahwas om kül ärra kolu omme naabride seäst, ent täl jäi paljo poige nink tütrit perra, neist om jo offast tälle perra lännu, ent suremb ossa ellap neist weel, kumma paljo halwemba nisuggutsen patlikkun wisin näusse ollewat kui temma kadunu essi olli.

16.

Perramötlemist, ettekaemist, nink tarkust.

Neid kolme om eggale üttele, ni häste wannu innimissele kui norele, ainult sowida. Sest kii häddad, esitusjed nink wead sünniwä sest, kui innime perra ei mötle enne kui ta midake teep. Arwaste om sedda, et inniminne melega essip, ennambast johhup se ilntheadmisses. Ent surembast offast iks sest, kui innimissel perramötlemist pudup, ehk äkkilisses meles.

Sokrates, üks wäga targa melega mees, kenne sarnast neide möda lännu saa ajastatte sissen ilnilikkun tarkussen ennamb üttegi tarka ei olle olnu, weel ommawa temma kirja suurte lolide pääl meie ajal suren aawun. Temma elli arwates 468 aasta ja 400 aasta wahhel enne Kristusse

sündimist Krelamaal. Temma tarkus olli kolmen asjan. Tarkus, häbbelik meel, nink waik olleminne.

Selsammal Sokratesel olli särane mannu arriu wüs, kumba sün korrän wäga oppusese sünnip wötta äkkilisse mele wästa. Kui temma woitujooostmisse ehk mu omma ihhu ussindussele harjotawa oppuse läbbi mes krela rahwa man auwun olli, ennast olli ärrahiggistanu, sis es joo temma seddamaid, kui ta kaiwo manno sai, enge temma ammut enne pangi pikkamisi wet täis, nink wallas sedda jälle tühjas nink ni mönne pangi täwwega, enne kui ta weel jöi. Sedda es te se tark mees mitte ütfinda seperrast,, et higgitsemissen jominne terwe ei olle, enge paljo ennambest se perrast, et ta ennesele manno olles harjotanu, üt teli himmu nink tahtmisi enne täitma, kunnitäl aiga sanu perra möttelda. Oh ütš kal lis oppus, norile nink wannule innimistele! Uttenki asjan ei olle perramötlemist ni paljo waja kui können. Sönnä, kumb süntsa om, nink öigel ajal saap könneldus; üllendap in nimest, ent ilmsüntsa sönnä pörkap taggasi nink moistab ütlejat hukka. Sest Krela rahwa laule teggija Simonides, ütlep per rantullewa rahwale: „Wäga saggede kah hitsedas mes könneldus om, enteäle se ülle, mes könnelematta jänu.“

Peter eddimänne, kes 1689 ajas-
 tal Wenne-ma ülle keisres sai
 nink wallitsema naksi.

Temma olli väga tö armaštaja mees, ke
 paljo kaswolikke tundmissi saksamaal oppis.
 et ta ommile rummalile nink ilmoppamata
 allambile een-kojo annas. Sen nõmwun
 reisis temma ka hollandis nink englandis
 male, opse neiden kige suggutsid tarfu nink
 kunstlikke ammeti-tööd teggema, nink istut
 neid ka omma essa ma pohja päle. Neide
 suuri liina seän, kos ta olli olnu, olli ka
 Amsterdami-liin, kumb Amsteli-jõe weren
 saisap, nink üts suur nink neist kige kuul-
 sambist kaubalinust Euroa maal om. Tem-
 ma firendap laiwust keä sääl tuhhanda kaupa
 ommawa nätta. Sääl näüs kaupmehhi, kige
 mailma jaodest. Sen liinan om paljo kun-
 ninglikke nink würstide maiju, kumma väga
 ausaste ommawa ehhitetu, nink ülle 40,000
 muud maiju, keä kif ma sisse franatedu pikki
 pallide otša ommawa ehhitedu, nink inni-
 meste arw kumma sääl ellawa, om 250,000.
 Sääl liinan om üts plats, nimmega sühw-
 wärwte (Schiffswerfte) kelle pääl kigesuggut-
 sid laiwu tetias: nink selle platsi pääl teggi

ninſ oppiſ, Wennekeiſer Peter Amne, kui oppipois laiwa tööd. — Ent ütſke eſ tija, et ta ni suur mees olli. Tälle ängati kül ſuur ninſ auſa maja ellada, ent temma taht ſigile ilmtundmata jäda ninſ elli ätten wäikeſſen majakeſſen ſe platiſi weren, kumb weel tämba päiwani reiſjile ſelle nimme al näütadaſ: Warſtenburg ſ. o. würſtiliin: temma kand reiwit kui laiwa-puſepp, ütte lühhiſeſt werrewat kallewiſt piht-ſärki ninſ walgid laijaſeertega linnatiſid pükſe, lätiſ eſſi turro päle keduſt ennele oſtma ninſ keet eſſi omma wäikeſſe müri pääl ennele rooga. Saggede piddi temma ka wälja-kannatama ommatiſt meitiſteſt, ilmfölbmata poiſi nimme; ent olli ommeti ſärane mees, keſ omman majakeſſen öſel ommale wäele, keſ turgirah-waga ſöddiman olli — käſſuſid kirjot. Nida eſ panne temma, kel kulda ninſ purpuri olli — enneſele ſedda ütteſke häbbiſ ninſ ſureſ waiwaſ omma maa kaſwo perratiſt, — troni päält mahha aſtu ninſ otſe kui tö-mees tööd tetta. Seperratiſt luggeja! woiſ ſinna ſeſt ſuurt oppuſt wötta kui ſinna mön-niförd raſſedat tööd peät teggema; et ſa ſedda omma kaſwo perratiſt peät teggema; ninſ mitte töiſe kaſwoſ ei te.

18.

Se häddan jättap welle abbita, ei olle wäärt, et önnelik om ta.

Üts Englandima laiwa-kaptin, nimmega Rihardson (Richardsohn) sai ütskord kängest tormist Dantskilina (Danzig) lähhidel finni haartus, nink päästi weel sure waiwa läbbi randa. Üts tõine laiw, kumb temma laiwa perra tulli, es olle ni önnelik; sest temma sai ütte liiwastikko päle ajetus nink jäi sinna finni. Se laiwa pääl olliwa 16 innimest; ne otiwa nüüd egga silmapilk, et se laiw sääl lainist purrutettus, nink nemma essi lainete saakis saas sama. Rihardson näggi sedda suurt hädda, kumb neid innimesti sääl eggal silmapilkul ähward; ent es woi neid kuidage amwitada, selle et temma ennesegi laiw halwa kõrra pääl olli, nink temma rahwas wäga woimato olliwa, kängest hirmust nink wäitamisest, seni kui na se laiwaga weerde saiwa. Ent täl es olle ta woimalikik neide surma päält kaejas jada. Temma joost tõise laiwa kaptini manno, keä sääl ta omma laiwaga ankrin olli, nink pallel sedda, ütte kristlikko, innimestelikko wölga nink kohhut neide önnetumme wasta täüta. Ent sesamma kaptin olli ta üts loll

nink tuima sõamega innime, olli säratsfest
 feltsiist, kumma, kui johhup et na muid peäwa
 awwitama, iks enne küssiwa: „kas wahhest
 ma effite hädda siise ei sa?“ kas ma ka se
 eest middäge massu peäs sama? Nida es
 woi siis ka se mees ei ka fige ligutawamba
 palwe läbbi, neid önnetumme awwitama
 sadetus sada. Rihardson pallel tält, et tälle
 ommeteki omma laiwa-lootsikut annas, selle
 et to suremb nink tuggewamb, kui temma
 omma olles. Ent temmale es olle ka se
 palwe hä, et wahhest, ni kui ta üttel, kan-
 gest tormist temma lootsik hukka wois sada,
 kumb tälle ütlematta sures kahjos tulles.
 Täüs auwäärt wihhastamist joost Rihardson
 omma wäikesse laiwa mannu taggasi, nink
 heikas omme weel kohhalt jöwwetuid mad-
 rosid, nink üttel neile: Seltsiimehhe! kas teil
 om weel jõudo nink sõand, Jummal nim-
 mel armo-tööd tallitada? Raege sinnä neid
 önnetuid, kea surmal liggi ommawa! Kel
 südda om, se tulgo minno perra! neide sõn-
 nuga farras temma lootsikuhe nink 6 hääd
 madrost astiwa tälle perra. Nemma söusiwa
 nüüd süddiste neide wattuwa lainete läbbi,
 nink saiwa wimate, se, sinnä finnijänu laiwa
 mannu. Ent neide lootsik wois neist enneji
 6 innimest päle wötta. Nemma naksüwa 6
 innimest male wima; siis käniwa nemma

taggast töist kuut toma; nink käüsiwa nida
 3 körd sedda wahhet; nink ne önnetu, kumbe
 ello na olliwa pästnu, tennsiwa neid ütles-
 matta römu-silmaweega. Neide 16mne ärra-
 pästetuide seän olli ka ütö rikkas kaupmees
 Turgimaalt Smirnalina st. Sesamma
 tulle töisel päiwal Rihardsonile käima, nink
 ängas tälle 1000 Duffatid kinkitusse. Mes
 tarbis sedda rahha? küsse tält Rihard-
 son. — "Se om sinnule," — koste kaup-
 mees, — "wötta mult sedda kui nörka tun-
 ništust mo tennolikkust süddamest wasta."
 "Minnule?" — koste Rihardson — "min-
 nule? Jummal hoitko minno selle eest! kas
 sa arwat et mul sinnu rahha halle olli, nink
 sinnu rahha töttu olle ärrapästnu surmast?"
 Kui se kaupmees tälle iks sure pallemisega
 päle käwwe, et ta sedda rahha ommete wasta
 wöttasse, sis küsse Rihardson tält wimate.
 Kui rikkas sinna sis ollet ommete, et sa ni
 näggusat kinkitust teed? — "Dijah, ma olle
 kül ni rikkas — koste temmale kaupmees se
 päle — "et ma sinnu nink sinnu madrosid
 jöwowa toita, nink siški weel waises ei jä."
 — "Kui se ni om," — koste Rihardson
 — "sis woi ma kül julgede sinno kinkitust
 wasta wötta." Temma wöt se päle se rahha,
 last omme madrosid laewa-lae päle tokko
 kutsu, nink jaggi sedda rahha kif neile ärra,

nin! es jätta sest hennele werandit koppelatle. Se wahhe süßen, kui laiwa-mehhe römu per-
 rast höißsiwa, tulli kaupmehhe süddamehe
 suur kurbus, nin! silmist joost wet kui erne-
 terri pöski möda alla, et temma armas sur-
 mast pästja; kumb ütlematad tennolikko süd-
 dant temmast ärrateninu, sedda rahha ennele
 es peä, nin! sega temma tennolikko süddant
 kui jalguga olli söknu. "Mes sul wigga
 armas söbber?" — küsse Richardson. —
 "Milles ma ei pea ikma: et mees, kelle ma
 omma ello wölgu olle, minno wäärt ei pea
 omma tennolikko söand tälle näütada." —
 Di, koste Richardson tälle; "sinna esfit se
 möttega," — "mitte asjanda ei olle minna
 sinno kinfitust ärra jagganu, enge se perrast
 et neile madrosile rahha tarwilikkumb olli
 kui mulle, nin! et ma ilma neide abbita
 sinno es olles woinu pästa." — "Kas sa
 sis arwat," üttel kaupmees, — "et ma neid
 olles unnetanu?" "Kae!" temma näüt ütte
 kotti täüt rahha — "sedda rahha olles nem-
 ma sanu. Ent parrako Summal! ma näe,
 et sa minno tennulikko söand pöllet." "Ei
 mitte söbber! kige tötte man ussu minno
 söand" koste Richardson tälle, — "minna ei
 pölle sinno hääd söand mitte." — "Seh
 wötta sis sedda wasta," — üttel se kaup-
 mees — nin! tömmas ütte selged kullast

Diamanti ning Rubini kiwiga ehhitetu sõr-
must sõrmest ning and sedda temmale, ning
Richardson wõt sedda, wimate wasta.

Moistu = salmid.

1.

(Dent-Reime.)

Kelt hoolt ning ussindust
Kui waja ei sa nätta,
Se lassep päiwa-ajal
Ku narri hend eest wetta.

2.

Andres kanni katski rabbas,
Tõnno piddi masma nüüd;
Saggest jäwa kaarna waggas,
Tuwwikestel andas süüd

3.

Hä wäljastpaistminne
Om pimmetanu mõnda,
Nink mušte kässile
Om saggest walge linda,

4.

Nüüd aigsast surmliko! kif tulge hulgan;
Ei jä teije surmast wabbas, kosti nulgan.

5.

Puhtal näis kif assi puhhas,
 Rojatsel kif rojus näüs;
 Sest le wähkrep pattu tuhhas
 Sel om ka sest silmad täis.

6.

Mes tarbis henda seggada
 Sul wöran asjan warran;
 Ei öige tarkus ella ka
 Joht üllematsen tarren

Ma särast ka jo ütškörd näi,
 Kes naabri hääst nink werrest,
 Taht henda täita ni kui täi,
 Ent saije otsa, perrast.

7.

Mo söbber mes sa mul
 Jks kaibat ihho hädda:
 Se ello:wessi sul (wiin)
 Kül surma:wees woip sada.

8.

Kannatus ei püssi ikkes sul,
 Ent kärssitus teep tedda tiffes kül.

9.

Körkmeel käip een saddamist,
 Häbbi käip täl kontsen wist.

10.

Hend kurjast puhhas hoija sa,
 Ent kif mes hä om, armasta.

11.

Sa muideweast woit suurt kaswo hennel sada
 Se assemel, kui sa taad laidat sis rühhi par-
 remb temma wilka paeta.

12.

Ke welle häddan jättap abbita,
 Ei olle wäärt, et önnelik om ta.

13.

Kui tö om algmiffen kül rasse nätta,
 Sis hengus maitsap hä, kui lõppetedu tedda.

14.

Elle ni kui koolden sa
 Söwwat, et sa wõtnu ellä.

15.

Rõwwa sßamen rahhu essi,
 Sis lääb hääs ful kif mu assi

Rige illusamb ehte.

Elisabet: Kristina, Preisi: ma kuninga
 Wridrikko tõise Abbikaas, näggi Söön:
 hausin kuninglikko mõisa aijan ütte waa
 kärnäri wiije aastalist last, nink wiitis sääl
 aiga nink kõnneli temmaga. Selle latselikku
 kõnne olliwa temmale wäga meleperralikko
 nink temma armast sedda last wäga, nink
 söus perrast sedda, et sedda last temma manno
 peäs widama. Seddamaid enne sedda kui
 se lats sinnä olli sanu — olli kuninga
 praua lawwa manno söma istnu, siis sai se
 lats temma kõrwale toli päle saisma pantus,
 et ta kige se lawwa ülle wois nätta neid
 ausast ehhitetu wöerid, neid kullatsid ja hõb:
 betsid liude ja neid kallid ruwwasid neide
 sissen. Kristina himmust hämelega kuulda
 mes se latselenne nisuggutse illususse man saas
 üttelema. Waiplikult nink töttemelega kai se
 latselenne kif päält; kai omma käega pea
 neide Würstide, nink kuninglikko Preilide
 kallid illusid röiwid, pea neid kulla, hõbbe,
 nink porzelleni asju, kumma sääl lawwa
 pääl olliwa; päle se kui ta kif omme käs:
 siga olli kaenu nink putnu, jäi ta rahhulik:
 kult kaema, pand omme käsfi kolko, nink
 naksi kõrwaste luggema sedda wärssi: Kris:
 tusse werre õigus om Mo ehte, auro:

särk nink rööm; Sega ma tahha saista ka, Kui Jummalalle taiwa lä. Resinnatse ilmalootmata nink ootmatta sõnna ütte latse suust, nõudsiwa neid wöörid ütte süddamelikko effihenne tundmisse nink eddespidditse söame-maddalussele. Nink sai nüüd se päle üts süggaw waikus kiki seän lawwa man. Silma-weega üttel sis wimate üts neist wannembist naisterahwist — üts würsti praua kunninga prauale: „Dh sedda õnnelikku last! kui wäga kangel olleme meijetemma takkan! Meije! keä omma tärowelikku innimisselikko moistusse man sest õnnest jo ammuke offalikku olles woinu olla.

Se päle lödi laulo-ramat wallale, nink tuli förme alla se wärs:

Dh, et ma so ni ilda tundnu,
 Sa kige üllemb, kallimb hä!
 Dh, olles ma jo ammu andnu
 Mo söand ärra sinnule.
 Sest om nüüd haige minnu meel:
 Et ilda naffi tundma weel.

Üts lats omma essa-orja oppetaja.

Üts Englandima mees, keä omma naise nink lastega, lühhidalt üttelda, — kige omme om-matsidega hommungo India maal elli.

Kui ta ütškörd omma waise ninĳ lastega male
 olli sōitnu, ninĳ patserima taht minnä, and
 ta omma tütrekest, keä weel nelja ajastane
 es olle, ütte omma teendre üllekaemisse alla,
 sedda teendret olli ta säält ommas orjas
 wotnu, ninĳ temma olli ütš paggan ninĳ
 paggane usku. Selle Teendre nimmi olli
 Saamii. Kui na läbbi mötša ütte laggonu
 Hindu-templist, kumb tee weren olli, möda
 lätsiwa, läts Saamii silmapilguš se templi
 manno, ninĳ kummard kiwist tahhutud
 wäärjummala kojo, kumb templi usse kottal
 üllewan saina küllen sais, ninĳ tulli jälle
 se tütrokolesse manno, kea tält latselikult
 küsse: „Melles sa sedda teit?“ „Oh, se om
 minno Jummal!“ koste Saamii. Wai
 sinno Jummal? — wai sinno Jummal?
 üttel se lats. Ent sinno Jummal ei woi
 nätta, ei kuulda, ei ka kōwwa, sinno Jummal
 om kiwwi. Ent minno Jummal ellap, ja
 näep ninĳ kulep kif! Ninĳ temma ei olle ka
 ni kōwwa kui sinno kiwwine Jummal om!
 Nelli kund elli se Englandi mees sääl kot-
 tusen, ninĳ Saamii es jätta kunnage, kui
 ta se templi mannu tulli, sedda wäärjummalat
 pallemata, ninĳ awwustamatta, ninĳ sai ka
 eggakörd sel latselt se teo perrast nomitus.
 Sest ilmhohimatta, sai ta sest teendrest südda-
 melikult armastetus, kea, selle et tediš, et se

lats omma wannembidega Europamale taggast lääp, kōnnel sōame kurbussega se latsēga nida: "Mes peäp waene Saamii teggema, kui misš Englandimale taggast lähhäp? Saamiilei olle ennamb esša ei ka emma!" — Seddamaid koste se lats tälle se päle. "Oh Saamii, kui sa minno Jummalat armastat, nin! pallet, sis saap temma sinno Essa nin! Emma ollema. Se wanna mees lubbas silma weega latsēle, et ta sest ajast tahhas nakkata temma Jummalat armastama. Sis peät sinna minno wärsisid nin! palwit opma, üttel tälle se lats; nin! oppet tälle ka rōtteste, pühha Issa-meije palwet, pühha ristiusu (oppetusse) tükisid, nin! omme hommungo nin! öddangu palwit. Üttel hommungul, kui temma perremees omma naise, laste, nin! ommatsidega hommungo palwele henda olliva kōgonu, aste Saamii ka ussest sisse, wōt omma Turbani (turgimodu mütsi) pääst mahha, heit henda pōlwile nin! luggi sedda pühha issa-meije palwet neidega ütten. Sest ajast olli temma man kui ümbre muutmist tutta. Temma opse holega Englistma keelt, et ta ka rühha Piiblikamatut wōis luggeda, nin! lass henda pea perrast sedda Jesusse Kristusse (usso) nimme sisse risti nin! sai ristinnimisses. Oh mes kaunis henge luggu Sellet om, ke siin maan kannap

Assu suggu; Ke om waimun wastses sanu,
nink om siin Jesusfen Taina latses jänu.

Surmast ärrapästminne, nink ellu taggasi tominne.

Sest kel eäl usku om kui Sinnepiterrakenne,
selle ei sa middage woimata ollema, sest
ussul mis töttelik, om suur Jummal wäggi.

Wilipp Melanhton, se hä nink ustaw
risti:ussu parrandamisse: tö: abbimees Lutte:
rusfel, jäi rängaste haiges, seperrast last
Kurwürst Luttert Wittenbergilina tuwwa,
kus ta söbber Wilipp haige olli, et ta tem:
maga enne ta koolmist weel saas könnelda.
Död nink päiwa reisis Lutter, sai wimate
Wittenbergi, nink löidis parrako Jummal, ka
ni kui tälle ütteldus sai, sedda haiget pea
wiimsen tömbamissen ollewat. Temma silma
näggo olli jo täht löpnu, nisamma ka mois:
tus, kuulminne nink könne; temma es tunne
keddagi ennamb, silma jo pä sisse saddanu,
nink näggo olli, ülle fige jo mulla karwa.
Hoija ommete Jummal, hõikas Lutterus
nink jämmati kohhalt ärra, kui ta tedda
näggi: kuis om kurrat sedda kalüst tö:riüsta
mul ni ärrarifnu! Se päle, kui ta sedda olli
üttelnu, läis ta seddamaid akna manno,

nink teggi süddamelikke palwit Jummalal
 pole. Sis piddi meije Jehowa Jummal
 minnu, kuulma juttust Lutterus perrast sest
 faggede essi; ma heitsi tälle omme palwit
 omma söamega fige kottiga usse ette, nink
 pei tälle kif temma towotusfi palwussekuul-
 mistest een, mis ma pühha kirjast kõnnelda
 teedfi, et ta, minnu piddi kuulma, kui ma
 temma towotusfi tössitsis piddi usfma, nink
 neide päle olles woinu lota. Se päle haard
 temma Melanhtoni läest finni, nink üttel:
 „Olle julge, Wilipp, sa ei kole mitte ärra!
 „Eht Jummalal kül asja olles tappa, nink
 „surmata, ei tahha temma ommete pattatse
 „surma nink hukkasamist, enge et ta henda
 „pattust kånas, nink ellas. Temmal om
 „rööm ellust, nink ei mitte surmast! Ta om
 „jo neid fige surembit pattatsid, kea wännal
 „ajal ilma pääl ommawa ellanu, ötse kui
 „Adamit nink Ewat omma armule jälle
 „kutsnu nink wasta wotnu, weel wähhämb
 „tahhab temma sinnu, minno armas Wilipp,
 „ärrapölge, ommast essalikfust armu palgest
 „ärra tougata, nink pattun nink pattu häddan
 „hukka laste sada! Seperrast ärra anna selle
 „kurbusse-waimule mahtu hennese man, nink
 „ärra sago essiennese tapjas, enge panne
 „omma lotust Jõsanda päle, keä surmata
 „nink jälle ellawas tetta, harwata, nink neid

„hawu jölle süttidada woip!“ Kui Lutterus sedda sai kõnnelnu, nakkas Melanhton jälle hengama, es woi ennege weel kõnnelda. Tükki aja perrast käänd ta ruttu omma palget Lutterusse pole, nink pallel Jummalal perrast, sedda omma hä reismissen mitte kawwemb kinnipiddada, enge täl minnä lasse, sest minnisuggust parrembat es wois tälle eäle ennamb johtuda, kui üts rahhulik äri- lahkuminne om. „Si mitte Wilipp“, koste Lutterus, sa peät meije Jehowa- Jummalat weel eembalt ilman teenima! — Midda kawwemb, sedda ennamb sai se haige parrembas, nink Lutterus lass tälle ruttult süüwa walmistada, nink wei sedda temmale essi. Ent temma es tahha süüwa. „Kas sa kulet Wilipp,“ sa peät söma — kõnneli tälle Lutterus — „muido ma anna sinno figest rahwast ärrahetmissä nink põlgmissä!“ Nüüd söi Melanhton, ennege wäga weidi; siski tulli temma jõud kõrd kõrrast saggasi. — Lutterus tunnist sedda perrast essi nink üttel: Töttelekkult, Wilipp om üts neist kes Ewangeliummi ajal läbbi Jummalal palwusse, surmast om pästetus sanu. Sest ma olli ka essi, üttel temma ütškõrd, surmal löuge wahhel, ent waku kristlikke söprü töttemelelinne nink söamelik palwe teggi minno jälle ellawas. „Ka sinna, mo armas Katta,“ üttel

temma ommale naisele, „ollit ütškörd jo ötse kui kolu, nink ollet Zummala pole puhkamisse nink palwusse läbbi jälle ellawas sanu!“ Temma omma naine tunnist sedda töttelikkult ni olnu ollewat.

Ritao om wannast paljule Zummalast ello päiwi töttemelelikku, söamelikku Zummala pallemisse läbbi weel jalkatus sanu Ewangeliummi ajal, kumbe ma kite ommele luggejile, kea sedda ramatut sawa luggema — wois nimmitata, ent mes tarbis ei olle, kui neid tullitsid waimolikke teggusid kuuldas, ent neide perra ei tetta; ja koolma nakkaja sängi ümbre ikketas nink lodetas, et ta enese eest essi küllalte saap Zummalat pallesma. Ommete tahha ma üttest kulutata.

* * *

Sel waggal öppet ajal, nimmega Doktor Wilipp Jakob Spenär, temmal olli poig, kea omma waimu nink tarkusse polest kölblik näkku ollewat, ent hirmsaste ülle kae olli lännu. Kik töttemelelikku armu:nõu, mes se wasta temma man olliwä prugitu, olliwä kif sugguta jänu, wimate es woi se essa ennamb muud, kui naksi Zummala abbi se manno appi hõikama nink Zummalat pallesma, et Zummal temma poige ommete weel wottas pästa, kunnas, nink mil wisil,

sedda jät temma Zummala hoolde. Monne aja perrast päle sedda jäi se ärrakaddunu poig haiges, ninf olli rasfest mönned nöd: dalad haige ninf jäi wimate jo ülle fige ihho kanges, ninf es kõnnele ennamb suffuge, enge woitel omma wiimse surma hädda käen. Utte förraga töstta fange rammuga omme käsfi taiwa pole üles omma woote pääl, ninf hoi: kas ommast haigest kitsast rinnast: „Minno essa palwe, mes ta minnu perrast Zummala pole saatnu, piirwa minno ümbre kui förged mäed, ninf minna olle neide keskel!“ — Mönne tunnide perrast jäi temma surmaga woitleminne mahha, rahhu laot henda ülle fige temma ihhu ninf henge; ninf kif többe rammo olli ärrawöetu. Temma olli nüüd ihhu ninf henge poolt pästedu, ninf sest ajast fohhalt töine inni: minne. — Lühhidalt enne omma surma olli Spenäril weel kostotaw rööm, omma poiga kui wagga ninf töttemelelikku meest kuulsan ammetin ninf önnelik naise wöt: missen nätta.

Minnga wärat sinna parrembast,
häga wai kurjaga?

Pohjapoolitse Amerika=maal olli üts Zummala wallatu mees; ent temmal olli wagga Zummalapelgik perrisorri, nimmega Kuhw

(kuff). To jummalawallato meister üttel temmale: "Kuhw, ma ei lubba kellelge, kes minno ma-krunni pääl ellawa, Jummalat pallelda, seperrast peät sinna palwusfi piddamist mahha jätma, nink ei peä sedda kun nage piddama." — "Ma ei wöi sedda mitte mahha jätta!" koste Kuhw. "Ent sinna peät!" koste meister — "Minna ei woi mitte Massa." (Meister) — "Häkül, kui sa mitte ei woi, sis tömba minna sinno ülles käsipitte nink anna sulle 25 lööki öddangu nink egga homungu, seni kui sa sedda mahha jätta woi." — "Massa! minna ei woi mitte palwusfi piddamist mahha jätta!" Nüüd ripputati se waene Kuhw ülles, nink sai 25 pidfa lööki. Wimate lasti tedda jälle mahha, nink temma läts laulden nink Jummalat pallelden omma teed. Temma meistre läts nüüd omma maija, nink temma naine üttel tälle: "Melles sa sis ei lasse Kuhwil palwust piddada, kui ta sedda hämelega peäp? Egga sest sulle üttegi kahjo ei olle!" Temma koste, temma ei tahhas üttegi palwusse piddamist omman pirin. Sis läts temma sängi, enge temma päle olli nüüd wodin kange süddame waiw nink kärsitus tulnu, nink es lasse täl filmi tinni panna. Rest ö ajal wirrot temma omma naist ülles nink küssetält, kas ta temma eest es wois Jummalat pal-

lelda? „Ei woi,“ koste temma naine tälle, „ma ei olle omman ello eäl funnagi palwust piddanu.“ Temma ohkas kurblickult nink üttel: „Kas keddagi majan ei olle kes minno eest wois Jummalat pallelda?“ — Naine koste: „Ma ei tija keddagi muid kui Kuhw.“ — „Häkül, sis minne kutsu Kuhw sija, mul peap keddagi ollema, kes minno eest pallelda woip.“ — Kuhw aste ussest sisse. Temma meister kai temmale otsa nink üttel: „Kuhw, kas sa voit omma meistre eest Jummalat pallelda?“ — „Minna ollegi, koste Kuhw, sest ajast kui sa minno rosatta lassit, sinno eest ikkes Jummalat pallelnu.“ — Selle immelikku ette juhtunu luu läbbi, sai se mees fige omma naisega essiennese tundmissele, nink wimate Jesusse Kristusse nink temma Ewangeliummi sisse uskma sadetus.

Palle weel enne Jummalat.

Agrippa d'Alubigne, olli omman latse põlwen perrast omma essa surma, (Prantsusse male) Zenhwilinna? (Gens) ülleskaswatamisse maija wiidus sanu, ni kui üts meije üllebist meije tartolina om lastu ehhitata. Se ello es olle täl sääl üttegi meleperrast, nink temma läts ilma omme suggulaste teedmatta Lijonilina, kumb ka Prantsusfemaal om.

Sääl olli temma nüüd nink kätwe suren foolin (Universität), kos fik suggust tarkust oppetas. Ent temma rahha sai pea otsa, nüüd ähward temma maijaperrenaine tedda korterist wälja aija, kui ta korterirahha ei mašsa; seperrast es tahha ta ennamb sinnä minnä. Terwet päiwa olli ta säält jo ärra olnu, ent nüüd tulli öddang; nink kohhegi es olle täl ömaiija jäda. Temma sais silla pääl kumb Saone-jõe ülle olli, nink if ja kai jökke alla, kohhe üts filma-weepissar töise perra siise satte nink ärra kätte. Sis tössi temma siisen mötte, omme filma-weepissaride perra jökke karrata nink seddawisi ilma päält ärra kadduda. Se om se fige parremb nõu mes ma nüüd tetta woi, puhhas temma söcmest, ommete tahha minna weel enne Jummalat pallelda! Temma olli ommast norest eäst jo harrinu, enne eggaütte tööd nink ettewötmist, palwust piddama. — Ta pididi palwet. Temma palwussepiddamisse wiimne sönna olli iggawenne aig. Waiwalt olli ta ennege sedda sönna üttele nu, sis satte temma päle iggawetse aja perrast ni suur hirm nink pelg, kohhe ta henda üllekohtutsel wiisil taht siise kukkutada. Wastsest näksi ta nüüd jälle söamelikkult Jummalata tarimo nink hallestusse perrast pallega. Nink kui temma filmi ülles töst, näitse,

sis rühkis üts tarrepois reisilottiga temma
 sälja taggast möda, nink selle taggan temma
 Härta. Nink se Härta olli temma lellepoig.
 Härta won Hillard, keä saksamale reisis, nink
 temmale monni tuhhad taaldrüt pididi ärra-
 andma, kumba ta suggulasse olliwa kofko
 pandnu, nink tälle lähhätanu. Ni olli tedda
 nüüd Summal kaitanu, hoitno, nink ri-
 kalikkult arwitanu.

Ärraunnetetu tennoandminne.

Kost nit silina sure ferrikofokhtu piddamisse
 ajal 1414 aastal söitsiwa kats kardinäli
 (paabstiusso üllemba piiskoppi) ratsäl pat-
 serima, nink löidsiwa ütte karjust nurme
 pääl, keä wäga halledast ik. Se üts Kar-
 dinal olli üts hä nink halle söamega mees
 nink es wöi üttestke, kurblikkult waesest in-
 nimiffest möda söita, ilma kui ta sedda ütte
 armsa kõnnege olli rämüstanu nink trööstnu.
 „Mes sul wigga om, armas karjus, mes
 sa ni wäga ikket, küsse ta röömsa nink lah-
 ke palgega temmalt? Ent se karjus es jöw-
 wa omma ikku keelda, nink es woi seperrast
 kunnelda mes täl wigga oües. Sis nõus
 Kardinal, et ta tälle ommete omma rasset
 söame kurbust peäs kuulutama, wimate nak-

kas se farjus kõnnelema: Welles ma ei peä ikma, et ma sedda eäle weel õigede sõamest ei olle tundnu nink Jummalale se eest kitust nink tenno ei olle andnu, ni kui mo kohhus peas ollema tälle anda, et ta minno innimisses nink omma palge perra om lonu, et ma mitte särane hirmus ellai ei olle kui se konn siin maan om: fea jälledaste sure russeussuga teed möda eddesi nakse romama. Se läts Kardinali sõamest ni kui katterralinne möök läbbi, temma sai omma waimo polest ni liigutedus, et ta omma hobbo:es sli säljast mahha satte, nink piddi selle päle jälle üllesawwitedus sama. „Oh pühha Augustinus,“ hõikas temma nink üttel, sinna ollet töttet kõnkielnu: Ne hullo:tesse tulles nink wõtwa meije eest taiwast ärra hennestele, ent meije jäme lige omma tarkusfega ikkes tühhiusse nink pattutee päle!“

Ütte negri-innimisse palwe.

Rigin kottusten, ning egga suggu rahwa seän löwwis häid innimissi, üttel ütškörd ütš kattolikko:ussu oppetaja, — fea omma hämele perrast löune:indiamale olli ellama lännu, et ta neid paggana innimissi sääl

ristiussule sadas, — ütte suurt suggu pro-
wale: sedda olli ma neide paggana ehk
mõtsinnimiste seän opnu. Kui ma üttsford
omma maija rahwaga õddangut wasta, kui
hämmäruš naffi minnema, patserimast kōddo
pole tulli, kulime meije ütte mõtsa sisse min-
nen ikmisse nink hallelikku kaibusse häälid;
meije lätšime selle helli päle eddesi, nink löi-
sime ütte mõtsinnimest, feä wanna nink jōw-
wetu, nink omma ello õddangu liggi näkkū
ütte pu al maan ollewat. Eddimält es
tahha temma meile middage wastutada, ehk
ma temmaga kül temma sündimisse, ehk
emma felel kōnneli. Wimate üttel temma
kurblikko hälega: „Oh! täamba hommungu
„kui taiwas werrewas sai, naffi ma tullesma,
„nink lodi omma kottussehe sada; ent ma
„olle ärraesšinu, pimme jōwwap päle; min-
„na olle ärrawäššinu, nüüd pea minna sija
„pikkali jōwwetu mahha jäma. Siin saiva
„šured šiwud ehk kurja mõtsa-ellajad, ehk
„minno wainlasse mulle otsa teggema. Min-
„no waene naine; minno waese latse.“
Meil olli tedda halle; ma palsi tedda mei-
jega ütten tulla. — „Ent sinna ei tunne
minno mitte!“ — koste se mõtsinniminne.
„Ma ei prugige so tunda, ütli minna,
tulle!“ — nink meije weime tedda omma
maija. Päle se, kui meije tälle šawwa ollime

andnu, teggi ma tälle assend omma sängi liggi, ni, et ütš linnane sain ennege meije wahhel olli; temma heit maggama, fest ö ajal wirrot minno ülles ütš fohhin, otse kui saissas se mötsinnimine omma asseme päält ülles, ninf hirm tulli minno päle. Ma kul-
 lelsi sedda öigede, ninf tuusi pea, et mul se pelg asjanda olli. Eäle ei tahha minna sedda ärraunnetata, mis ma temmast näi ninf kuli. Se möts innimine olli omme põlwi pääl maan ninf pididi paltwust. Temma palwe olli sönnaft sönna nida: Ma tennä oh Summal sinno! et sa minno tee pääl päiwa mulle ollet paista lastnu, ma tennä sinno ka se eest, et minno ütške siug ei olle pistnu, et ütške mötsa-ellai mulle ei olle johtunu. Ma tennä sinno, et se hä söbber om tulnu, ninf minno omma maija om tonu, ninf et ma omma wainlastega tokko ei olle johtunu. Oh Summal! kui sesinnane wöras, eh! kui temma söbra, eh! temma perrantulleja teekäügi pääl ommawa: sis lasse neile ka omma päiwa paista, wötta neid omma kaitsmisse alla siuge, ninf mötsa-ellajide ninf neide wainlaste eest! ninf kui neist mönni saas ärraesfima, ninf teeweeren pikkale maan ollema, sis lasse ütte hääd meest tulla, keä tedda hennega ütten omma maija wöttap, ninf temma eest hoold kan-

nap!" Ni olli temma palvus. Minno minno palvus olli: Anna mulle, oh Summal, selle mõtsinnimissele kõrwale üttele affemekest sinno taiwatse Paradisim.

Õnnisteggija om minno ninne sinno Õnnisteggija.

Lähhült 80 aasta eest lätsiwa üttele pühha: päiwal kats last Kirchheimin (Kirchheim), kirrikust koddu, üttele olli 5 ajastane kängsepa tüttarlatselenne, tõine olli 4 ajastane kangro pojakenne. Tee pääl üttele se poislats tüttarlatsel: Täamba peeti Juttust pörgust, ninne ma mõtle: Sinna saat sinnä. Se tüttarlats koste: "Ei mitte, ma ei sa mitte pörguhe, mul om Õnnisteggija." Kuis woip sul Õnnisteggija olla, koste se poisike fest Õnnisteggija om minno Õnnisteggija ei mitte sinno Õnnisteggija! Eis riidliwa na tõine tõisega kelle omma Õnnisteggija olles? ninne tulli luggu wimate ni kaugele, et naksiwa tõine tõisele löma. Ommete ühhendiwa tütki aja perrast se nõu manno jäda, et na se waa kaupmehhe Wridriksoni manno peäs minnema, se saas neile üttele kumma omma Õnnisteggija olles? — Se kaupmees üttele: "Arma latse, jätke kil tulli ninne kiusamist mahha, teije ollete mõl-

lemba Õnnisteggija perralt, ning üttel om
 temmast nisammoti ossa kui tõisel." Sis
 lätsiwa ne latse rõmustettu koddõ. Mõnne
 päiwa perrast, jäi se tüttarlats haiges, ning
 tuus et ta koolma saas; ommeti es sa tem-
 ma mitte pelglikkus, sest temma üttel: "ma
 tija, et ma taiwabe sa, sest Õnnisteggija
 om ka minno Õnnisteggija, ning pea sa
 ma tedda palgest palgehe näggema." Sen
 ussun kõi temma rahulikult ning õnsaste,
 ning om nüüd kui rosilill omma Õnnisteg-
 gija käen.

Röid. 16. XI. 28.

